የግብር/ታክስና ቀረጥ ግዴታን ስለመወጣት በማረጋገጫነት ስለሚሰጥ የምስክር ወረቀት /ክሊራንስ/ አሰጣጥ መመሪያ

የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን

ነሐሴ 2001 ዓ.ም.

አዲስ አበባ

የግብር ግዴታን ስለመወጣት በማረጋገጫነት ስለሚሰጥ
የምስክር ወረቀት /ክሊራንስ/
አሰጣጥ መመሪያ ቁጥር 19/2001

የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ኢኮኖሚው ከሚያመነጨው ገቢ ተገቢውን የግብር/ታክስ ገቢ በመሰብሰብ ሂደት ለግብር ከፋዩ የተለያዩ አገልግሎቶችን የሚሰጥ በመሆኑ፣

ከነዚህም አገልግሎቶች መካከል የባለሥልጣኑ ግብር ከፋዮች የንግድ ፈቃድ ለማሳደስ፣ በጨረታ ለመሳተፍ፣ የተሽከርካሪ ደህንነት ምርመራ ለማድረግ፣ የንብረት ባለቤትነት ለማዛወር፣ የንግድ ሥራ ሲያቋርጡም ሆነ ሌሎች ተመሳሳይ አገልግሎቶች ለማግኘት በአገልግሎት ሰጪዎች ከሚጠየቁ ማስረጃዎች አንዱ በባለሥልጣኑ የሚሰጠው የግብር/ታክስ/ ቀረጥ ዕዳ አከፋፈል ምስክር ወረቀት በመሆኑ፣

የምስክር ወረቀት መስጠቱም የገቢ አሰባሰቡን ውጤታማ በማድረግ ረገድ የራሱ ድርሻ ያለው በመሆኑና ይህም ወጥ በሆነ ስርዓት መመራት ስላለበት፣

የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን በሚኒስትሮች ም/ቤት የገቢ ግብር ደንብ ቁጥር 78/1994 አንቀጽ 27 እና በተጨማሪ እሴት ታክስ ደንብ ቁጥር 79/1994 አንቀጽ 39፣ እንዲሁም በጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 622/2001 አንቀጽ 112(2)፣ በኤክሳይዝ ታክስ አዋጅ ቁጥር 307/1995 አንቀጽ 55፣ በተርን ኦቨር ታክስ አዋጅ ቁጥር 308/1995 አንቀጽ 38፣ እና በቴምብር ቀረጥ አዋጅ ቁጥር 110/1990 አንቀጽ 14 ላይ በተሰጠው ስልጣን መሠረት ይህን መመሪያ አውጥቷል።

1. አጭር ርዕስ

ይህ መመሪያ "የግብር/ታክስና ቀረጥ አከፋፈል ግዴታን ስለመወጣት በማረጋገጫነት ስለሚሰጥ የምስክር ወረቀት አሰጣጥ መመሪያ ቁጥር 19/2001" ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል፡፡

2. ትርጓሜ

በዚህ መመሪያ ውስጥ፡-

1) "የምስክር ወረቀት /ክሊራንስ/" ማለት አንድ ግብር ከፋይ የግብር/ታክስና ቀረጥ ክፍያ ግዴታውን የተወጣ ወይም በተለያየ ሁኔታ በመወጣት ላይ፣ ወይም አንድን ግዴታ ብቻ የተወጣ ለመሆኑ የሚሰጥ የጽሑፍ ማረጋገጫ ነው፡፡
2) "ከአቅም በላይ የሆኑ ችግሮች" ማለት እንደ ጐርፍ፣ ቃጠሎ፣ በተወሰነ አካባቢ የተነሳ ወይም የተፈጠረ ጦርነት፣ ዝርፊያ፣ የመሬት መንቀጥቀጥ የመሳሰሉ የተፈጥሮና ግብር/ታክስ ከፋዩ ሊያስወግዳቸው የማይችሉ ሰው ሰራሽ ችግሮችን ያካትታል፡፡
3) "ባለሥልጣን" ማለት የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ነው፡፡

3. የምስክር ወረቀት የሚሰጥባቸው የአገልግሎት ዓይነቶች

ባለሥልጣኑ የግብር ግዴታውን ለተወጣ እና በመወጣት ላይ ለሚገኝ ግብር፣ ታክስና ቀረጥ ከፋይ በግብር ከፋዩ በሚቀርብ ጥያቄ መነሻነት ቀጥሎ ለተመለከቱት ጉዳዮች ማስፈጸሚያ የምስክር ወረቀት /ክሊራንስ/ ይሰጣል፣

1) የንግድ ፈቃድ ለማሳደስ፣
2) በጨረታ ለመካፈል /ለመሳተፍ፣
3) ለተሽከርካሪዎች ዓመታዊ ምዝገባና ምርመራ /ከላውዶ፣
4) ተሽከርካሪ ለመሸጥ፣ ስም ለማዛወር፣ የሰሌዳ ለውጥ ለማድረግና የመድን ካሳ ለማግኘት፣
5) ከንግድ ጋር የተያያዘ የመኖሪያና የንግድ ቤት ለመሸጥ፣ የድርጅት ስም ለመለወጥ ወይም ድርጅት ለመዝጋት፣ ወይም የአክሲዮን ባለቤትነት መብት ለማዘዋወር፣

6) በሶስተኛ ወገን ስለ ግብር፣ ታክስና ቀረጥ ከፋዩ እንዲሁም ስለወጪ መጋራት ክፍያ መረጃ ሲጠየቅ፣
7) ለወጪ ንግድ ሥርዓት ተጠቃሚዎች የቫውቸር እድሳት ለማድረግ፣ እና
8) በሌሎችም በቂ ምክንያቶች፣

4. የምስክር ወረቀት የሚሰጥባቸው ሁኔታዎች

1) የሚከተሉት ከተሟሉ የምስክር ወረቀት በቀጥታ ሊሰጥ ይችላል፤

ሀ/ ግብር/ታክስ ከፋዩ የሚፈለግበትን ግብርና ታክስ የከፈለ ወይም ውዝፍ የግብር/ታክስ እዳ የሌለበት መሆኑ ሲረጋገጥ፣

ለ/ ግብር ከፋዩ ያለበትን የግብር፣ ታክስና ቀረጥ እዳ በወቅቱ ከፍሎ ያጠናቀቀ ከሆነ ወይም በተወሰነ ጊዜ ከፍሎ ለማጠናቀቅ ስምምነት የገባ ከሆነና በስምምነቱ መሠረት ግዴታውን እየተወጣ መሆኑ ሲረጋገጥ፣

ሐ/ ግብር/ታክስ ከፋዩ በተጠየቀው የግብር/ታክስ እዳ ለአቤቱታ አጣሪ ኮሚቴ፣ ወይም ለግብር ይግባኝ ጉባኤ፣ ወይም ለፍ/ቤት አቤቱታ አቅርቦ ከሆነ፣

መ/ በግብር ዘመን እና/ወይም በሂሣብ ጊዜው ባስታወቀው መሠት የግብር እና የታክስ ግዴታውን ከተወጣና ውዝፍ ዕዳ የሌለበት ከሆነ፣

ሠ/ በባለሥልጣኑ ወይም በሌላ በሚመለከተው አካል በተለየ ሁኔታ ግብር ከፋዩ ከግብር፣ ታክስና ቀረጥ ነፃ መብት እና ወይም የግብር እፎይታ ጊዜ ላይ መሆኑ ሲረጋገጥ፣

ረ/ ግብር ከፋዩ ከአቅም በላይ የሆነ የተፈጥሮና ሰው ሰራሽ ችግር/አደጋ አጋጥሞት የግብር ክፍያ ግዴታው በቅርንጫፍ ጽ/ቤት ደረጃ በአስተዳደራዊ መልኩ ታይቶ ሲወሰን፣

2) የሚከተሉት እስከሚጣሩ የምስክር ወረቀት ወዲያውኑ ሊስተናገድ/ሊሰጥ አይችልም፡-

ሀ/ ግብር ከፋዩ በተመዘገበበት የንግድ ፈቃድ ምንም ዓይነት ሥራ አለመስራቱ እስከሚረጋገጥ፣

ለ/ ግብር ከፋዩ በደረሰው የግብር/ታክስ ውሣኔ ማስታወቂያ ላይ አቤቱታ /ይግባኝ/ አቅርቦ ጉዳዩ በአቤቱታ አጣሪ ኮሚቴ ወይም በግብር ይግባኝ ሰሚ

ጉባኤ ወይም በፍርድ ቤት የተያዘ ከሆነና ሌላ ውዝፍም ሆነ የዘመኑ የግብር፣ ታክስና ቀረጥ እዳ የሌለበት መሆኑ እስከሚረጋገጥ፣

5. <u>የምስክር ወረቀት የማይሰጥባቸው ሁኔታዎች/ምክንያቶች</u>

1) ጠያቂው ግብር ከፋይ ከላይ በአንቀጽ 4 ንዑስ አንቀጽ (1) ወይም (2) ላይ የተገለፁትን ቅድመ ሁኔታዎች ሳያሟላ ሲቀር፣
2) የግብር ከፋዩን የታክስ እዳ ለማወቅ ኦዲት ማድረግ በማስፈለጉ ምክንያት የኦዲት ውጤት ታውቆ የሚፈለግ ታክስ እስኪከፈል ድረስ ክሊራንስ የማይሰጥ ሆኖ ኦዲት የሚያስፈልጋቸው ጉዳዮች ቀጥሎ የተመለከቱት ናቸው፡፡
   ሀ/ የጠያቂው ግብር ከፋይ ድርጅት የተጣራ ሃብት እና ወይም በሂሣብ መግለጫው ከተመዘገበ ቋሚ ንብረቱ ከ50 በመቶ በላይ የሚሸጥ ከሆነ፣
   ለ/ ድርጅቱን በከፊልም ሆነ ሙሉ በሙሉ ለመዝጋት ከሆነ፣
   ሐ/ የአክሲዮን ወይም ንብረት ዝውውር ጥያቄ ከሆነ፣
   መ/ የነበረውን ሕጋዊ ስያሜ በሌላ ስም ለመቀየር ጥያቄ በሚቀርብበት ጊዜ፣
   ሠ/ የተለያዩ ሕጋዊ ሕልውና የነበራቸው ድርጅቶች በአንድ ላይ የመደራጀት ወይም የመዋሃድ ጥያቄ ሲያቀርቡ፣
3) ጠያቂው ግብር ከፋይ የግብር፣ የታክስና ቀረጥ ግዴታውን ሳይወጣ ሲቀር፤
4) በገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 286/1994 አንቀጽ 73(3) መሠረት ጥፋተኛ የሆነ ግብር/ታክስ ከፋይ ሆኖ የክፍያ ጊዜ ስምምነት ካልተሰጠው፣
5) በገቢ ግብር አዋጅ አንቀጽ 81 መሠረት የግብር አወሳሰን ሊያደናቅፍ የሚችል ሁኔታ ኖሮ የግብር ከፋዩ የባንክ ሂሣብ ከታገደና የፍርድ ቤት ትእዛዝ ወጥቶ የግብር አወሳሰኑ ካልተጠናቀቀ፣
6) ከዚህ በላይ በተመለከቱት ሁኔታዎች የምስክር ወረቀት ካልተሰጠ ለግብር/ታክስ ከፋዩ ምክንያቱ በጽሑፍ ሊገለጽለት ይገባል፡፡

6. የምስክር ወረቀት ከመሰጠቱ በፊት ሊጣሩ የሚገባቸው ጉዳዮች

ባለሥልጣኑ የምስክር ወረቀት ከመስጠቱ በፊት የሚከተሉትን ማጣራት ይኖርበታል፡-

1) ከግብር ከፋይ የሚፈለግ ማናቸውም ወርሃዊ ወይም ዓመታዊ ግብር ማሳወቂያዎችን በወቅቱ ማቅረቡና የሚፈለግበትን ውዝፍ የንግድ ሥራ ትርፍ ግብር፣ የተጨማሪ እሴት ታክስ፣ ተርንር ኦቨር ታክስ፣ ኤክሳይዝ ታክስ፣ የደመወዝ ገቢ ግብር፣ የቴምብር ቀረጥ እዳ ወይም ማናቸውም የጉምሩክ ቀረጥና ሌሎች እዳዎች የሌለበት መሆኑን፣
2) ግብር ከፋዩ በውዝፍ ግብር አከፋፈል ረገድ የገባው ስምምነት ስለመኖሩ፣
3) ግብር ከፋዩ በደረሰው/በተሰጠው የግብር ውሣኔ ላይ ለመስሪያ ቤቱ አቤቱታ አጣሪ ኮሚቴ ቅሬታ ስለማቅረቡ፣ ለግብር ይግባኝ ጉባኤ ወይም ለፍርድ ቤት ይግባኝ ስለማቅረቡ፣
4) ግብር ከፋዩ በግብር አወሳሰንም ሆነ በውዝፍ ግብር አከፋፈል ላይ ለባለሥልጣኑ አቤቱታ አቅርቦ አስተዳደራዊ ውሣኔ የሚጠብቅ ስለመሆኑ፣
5) ግብር ከፋዩ ከአቅም በላይ የሆነ ችግር የደረሰበት መሆን ስለመሆኑ፣

7. የምስክር ወረቀት የሚያገለግልበት ጊዜ ገደብ እና የምስክር ወረቀት ፎርሞች

የተሰጠ የምስክር ወረቀት ከዚህ በታች ለተመለከተው ጊዜ ብቻ የሚያገለግል ይሆናል፡፡

1) ለጨረታ መሳተፍ የሚሰጥ ምስክር ወረቀት ደብዳቤው ከተፃፈበት ጊዜ ጀምሮ እስከ 6 ወር ድረስ ብቻ፣
2) የንግድ ፈቃድ ለማሳደስ የሚሰጥ የምስክር ወረቀት፣
   - ሀ/ በኢትዮጵያ የበጀት ዓመት ሂሣባቸውን ለሚዘጉ እስከ ሰኔ 30 ድረስ፣
   - ለ/ በአውሮፓውያን አቆጣጠር ሂሣባቸውን ለሚዘጉ እስከ ታህሳስ 23 ድረስ፣

3) የምስክር ወረቀት ፎርሞች

ለጨረታ መሳተፍ፣ ለንግድ ፈቃድ እድሳት፣ ለተሽከርካሪ ከላውዶ የሚያገለግሉ ናሙናዎች በአባሪነት ተያይዘዋል፡፡

8. <u>የመሸጋገሪያ ድንጋጌ</u>

ይህ መመሪያ ከመውጣቱ በፊት ተጀምረው የነበሩ ጉዳዮች በዚህ መመሪያ መሠረት ፍፃሜ ያገኛሉ፡፡

9. <u>የመመሪያው ተፈፃሚነት</u>

ይህ መመሪያ በባለሥልጣኑ ዋና ዳይሬክተር ተፈርሞ ከወጣበት እለት ጀምሮ ተፈፃሚ ይሆናል፡፡

አዲስ አበባ ____________ ቀን 2001 ዓ.ም.

መላኩ ፈንታ
የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን
ዋና ዳይሬክተር

አባሪ 1

በጨረታ ለመሳተፍ፣ የንግድ ፍቃድ ለማሳደስ፣ የተሽከርካሪ ምርመራ ለማድረግ የሚሰጥ የምስክር ወረቀት

ቀን_______________

ቁጥር_____________

ለሚመለከተው ሁሉ

የ_________________________ ኃ/የተ/የግል ማኅበር የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር___________ በጨረታ ለመሳተፍ/የንግድ ፈቃድ ለማሳደስ/ የተሽከርካሪ ምርመራ/ከላውዶ ለማድረግ እንዲችሉ እስከ________ ቀን ______ ዓ.ም. የሚያገለግል የምስክር ወረቀት /ክሊራንስ/ የተሰጠው/የተሰጣቸው መሆኑን እንገልፃለን፡፡

ከሠላምታ ጋር

አባሪ 2

ለንግድ ሥራ ማቋረጥ/ድርጅት ለመዝጋት/ የባለቤትነት ስም ለውጥ ለማድረግ የሚሰጥ የምስክር ወረቀት

ቀን_______________

ቁጥር_____________

ለ__________________________

አዲስ አበባ

የ_____________________________ ኃ/የተ/የግል ማኅበር የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር_______ የንግድ ሥራቸውን በከፊል /በሙሉ/ ስላቋረጡ/ የባለቤትነት ስም ለውጥ ስላደረጉ እስከ ___________ ቀን _____ ዓ.ም. የሚያገለግል የግብር አከፋፈል ምስክር ወረቀት የተሰጣቸው መሆኑን እንገልፃለን፡፡

ከሠላምታ ጋር

አባሪ 3

የወጪ መጋራት ክፍያን በተመለከተ የሚሰጥ የምስክር ወረቀት

ቀን__________________

ቁጥር________________

ለሚመለከተው ሁሉ

አቶ/ወ/ሮ/ወ/ት____________________________________ የሚፈለግባቸውን የወጪ መጋራት ክፍያ ሙሉ ለሙሉ የከፈሉ/ለመክፈል በቂ ዋስትና ያቀረቡ በመሆኑ ይህ የማረጋገጫ የምስክር ወረቀት ተሰጥቶአቸዋል፡፡

ከሠላምታ ጋር